

**АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
СУМСЬКЕ ОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ**

**РЕКОМЕНДАЦІЇ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ**

10 жовтня 2019 року

м. Суми

№ _____

Комунальне підприємство
«Недригайлівводосервіс»

42100, Сумська обл., Недригайлівський
р-н., смт. Недригайлів, вул. Щебетунів, 10

**Про припинення дій, які містять ознаки порушення
законодавства про захист економічної конкуренції**

У ході виконання Сумським обласним територіальним відділенням Антимонопольного комітету України (далі – *Тервідділення*) доручення Голови Антимонопольного комітету України від 12.03.2019 № 13-01/236 щодо здійснення контролю за дотриманням вимог законодавства про захист економічної конкуренції органами місцевого самоврядування та суб'єктами господарювання, які діють на ринках послуг у сфері поводження з побутовими відходами, *Тервідділенням* встановлено наступне.

Згідно з Єдиним державним реєстром юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань комунальне підприємство «Недригайлівводосервіс» (42100, Сумська обл., Недригайлівський р-н., смт. Недригайлів, вул. Щебетунів, 10, ідентифікаційний код юридичної особи – 31952165, далі – *КП «Недригайлівводосервіс»*) є юридичною особою і здійснює, зокрема, такі види діяльності: забір, очищення та постачання води (основний); каналізація, відведення й очищення стічних вод; збирання безпечних відходів.

Отже, *КП «Недригайлівводосервіс»* у значенні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» є суб'єктом господарювання, і до нього можливе застосування положень цього Закону.

За інформацією *КП «Недригайлівводосервіс»* (лист від 24.04.2019 № 31), наданою на вимогу голови *Тервідділення* (лист від 05.04.2019 № 02-10/684), останнє надає послуги з вивезення побутових відходів, а саме: збирання, навантаження, перевезення та розміщення на полігоні твердих побутових відходів та вивезення рідких побутових відходів, на підставі рішення Недригайлівської селищної ради від 06.11.2012 «Про затвердження Схеми санітарного очищення населених пунктів Недригайлівської селищної ради», відповідно до якого організацію виконання цього рішення покладено на *КП «Недригайлівводосервіс»*.

Враховуючи, що *КП «Недригайлівводосервіс»* надає послуги в межах власної території обслуговування, визначеної в адміністративному порядку органом місцевого самоврядування, споживачі не мають іншого шляху для отримання послуг з вивезення побутових відходів (послуг з поводження з побутовими відходами), ніж отримувати їх у виконавця, визначеного Недригайлівською селищною радою.

Таким чином, за результатами діяльності у 2018 році та поточному періоді 2019 року *КП «Недригайлівводосервіс»* у значенні статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» має структурні ознаки суб'єкта господарювання, що займав монопольне (домінуюче) становище на ринках послуг з вивезення твердих побутових відходів і послуг з вивезення рідких побутових відходів (послуг з поводження з твердими побутовими відходами та послуг з поводження з рідкими побутовими відходами) у територіальних (географічних) межах власної зони обслуговування в смт. Недригайлів.

Відносини у сфері послуг з поводження з побутовими відходами у досліджуваному періоді регулюються Законом України «Про відходи», Законом України «Про житлово-комунальні послуги» № 1875-IV, Законом України «Про житлово-комунальні послуги» № 2189-VIII, Правилами надання послуг з вивезення побутових відходів, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 10.12.2008 № 1070 (далі – *Правила надання послуг*), іншими нормативно-правовими актами.

Згідно з частинами першою та другою статті 19 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» № 1875-IV, який був чинний до 01.05.2019, відносини між учасниками житлово-комунальних послуг здійснюються виключно на договірних засадах. Учасниками у сфері житлово-комунальних послуг є власник, споживач, виконавець, виробник.

Аналогічні норми містяться в частині першій статті 6 та частині першій статті 12 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» № 2189-VIII, який набув чинності з 01.05.2019, відповідно до яких учасниками правовідносин у сфері надання житлово-комунальних послуг є: споживачі (індивідуальні та колективні), управитель та виконавці комунальних послуг; надання житлово-комунальних послуг здійснюється виключно на договірних засадах.

Відповідно до пункту 3 частини другої статті 21 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» № 1875-IV та пункту 2 частини другої статті 8 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» № 2189-VIII виконавець комунальної послуги зобов'язаний підготувати та укласти зі споживачем договір на надання житлово-комунальних послуг з визначенням відповідальності за дотримання умов його виконання згідно з типовим договором.

Частиною 4 статті 179 Господарського кодексу України при укладенні господарських договорів на основі типового договору, затвердженого Кабінетом Міністрів України, сторони не можуть відступати від змісту типового договору, але мають право конкретизувати його умови.

Відповідно до частини 1 статті 203 Цивільного кодексу України зміст правочину не може суперечити цьому кодексу, іншим актам цивільного законодавства, а також інтересам суспільства, його моральним засадам.

Згідно з частиною 1 статті 648 Цивільного кодексу України зміст договору, укладеного на підставі правового акту органу державної влади, органу місцевого самоврядування, обов'язкового для сторони (сторін) договору, має відповідати цьому акту.

Таким чином, *КП «Недригайлівводосервіс»* зобов'язане укладати договори про надання послуг з вивезення побутових відходів (про надання послуг з поводження з побутовими відходами), які повинні відповідати типовому договору.

Тервідділенням проаналізовано надані *КП «Недригайлівводосервіс»* договори, зокрема на прикладі:

- договору від 28.02.2018 № 4 на вивезення, приймання та розміщення твердих побутових відходів і рідких нечистот, укладеного з Територіальним управлінням Державної судової адміністрації України в Сумській області;

- договору від 08.01.2018 на вивезення, приймання та розміщення твердих побутових відходів і рідких нечистот, укладеного з товариством з обмеженою відповідальністю «Веспер-С»;

- договору від 02.01.2019 № 16 на вивезення, приймання та розміщення твердих побутових відходів і рідких нечистот, укладеного з Відділом освіти, сім'ї, молоді та спорту Недригайлівської селищної ради;

- договору від 27.03.2019 на надання комунальних послуг з вивезення рідких побутових відходів.

За результатами проведеного аналізу укладених КП «Недригайлівводосервіс» договорів *Тервідділення* встановило, що останні не відповідають типовому договору про надання послуг з вивезення побутових відходів (додаток 1 до *Правил надання послуг*) (далі – *Типовий договір*) та містять додаткові умови, які можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів даних послуг та понесення ними додаткових витрат, а саме:

1. Договори містять умову, відповідно до якої збір, навантаження, відвезення, приймання, розміщення та утилізація здійснюється за тарифами, затвердженими Недригайлівською селищною радою, а при зміні ціни на ПММ і інші енергоносії-директором підприємства.

При цьому, згідно із пунктом 2 частини першої статті 7 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» № 1875-IV, встановлення цін/тарифів на житлово-комунальні послуги відповідно до закону, відноситься до повноважень органів місцевого самоврядування.

Виконавці послуг з вивезення побутових відходів не мають повноважень самостійно встановлювати тарифи на вищезазначені послуги.

2. Договори містять умову, відповідно до якої за самовільне відвезення як РПВ так і ТПВ на звалище с. Вехове замовник сплачує штраф у п'ятикратному розмірі.

При цьому, чинним законодавством не передбачено накладення виконавцем послуг з вивезення побутових відходів штрафних санкцій за самовільне відвезення РПВ та ТПВ на звалище.

3. Договори містять умови, відповідно до яких:

- замовник повинен обов'язково мати санітарний паспорт твердих побутових відходів (ТПВ);

- замовник повинен щорічно в термін до 1 лютого погоджувати із КП «Недригайлівводосервіс» планові обсяги як РПВ так і ТПВ і підтвердити до цього договору додатком;

- планові об'єми по прийняттю та розміщенню твердих побутових відходів устанавлюються по даних санітарного паспорта твердих побутових відходів (ТПВ), який повинен мати кожний власник як земельних ділянок, так і майнових об'єктів, а в разі відсутності також визначати по нормах накопичення твердих побутових відходів у Недригайлівському районі згідно рішення.

При цьому, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 01.08.1999 № 2034 «Про затвердження Порядку ведення державного обліку та паспортизації відходів» паспортизація відходів - процес послідовного збирання, узагальнення та зберігання відомостей про кожний конкретний вид відходів, їх походження, технічні, фізико-хімічні, технологічні, екологічні, санітарні, економічні та інші показники, методи їх вимірювання і контролю, а також про технології їх збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, видалення, знешкодження і захоронення.

Згідно з пунктом 9 згаданої Постанови паспортизація відходів ведеться підприємствами з метою їх вичерпної ідентифікації та визначення оптимальних шляхів поводження з ними. Тобто паспорта відходів розробляються на відходи, для яких не знайдено оптимальні шляхи утилізації або видалення. Щодо відходів, які приймаються спеціалізованими підприємствами на утилізацію або знешкодження, або твердих побутових відходів, то шляхи поводження з ними вже визначені.

Враховуючи зазначене, споживачі послуг з вивезення твердих побутових відходів не зобов'язані мати санітарний паспорт твердих побутових відходів, а відтак, не зобов'язані розробляти його, здійснювати процедуру його погодження чи застосовувати під час визначення обсягів надання послуг.

4. Договори містять умову, відповідно до якої виконавець має право попередньо попередивши замовника припинити надання послуг при виявленні неправдивих показань працівником виконавця про кількість ТПВ.

При цьому, за інформацією *КП «Недригайлівводосервіс»* споживачі не надавали інформацію щодо показань про кількість твердих побутових відходів, відтак неправдиві показання не виявлялись, випадків припинення надання послуг не було.

Слід зазначити, що законодавство у сфері надання послуг з вивезення побутових відходів не передбачає процедур чи обов'язку споживачів цих послуг щодо надання інформації про кількість твердих побутових відходів.

5. Договори містять умови, відповідно до яких:

- у випадку порушення замовником строку оплати, замовник сплачує пеню у розмірі подвійної облікової ставки НБУ від суми боргу, що діяла в період, за який сплачується пеня;
- при несвоєчасній оплаті замовник сплачує виконавцю пеню в розмірі 0,75% від загальної суми заборгованості, згідно діючого законодавства / Указ Президента України № 1139 від 9.12.95р./.

Відповідно до частини першої статті 26 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» № 2189-VIII у разі несвоєчасного здійснення платежів за житлово-комунальні послуги споживач зобов'язаний сплатити пеню в розмірі, встановленому в договорі, але не вище 0,01 відсотка суми боргу за кожен день прострочення. Загальний розмір сплаченої пені не може перевищувати 100 відсотків загальної суми боргу.

Тобто, розмір пені за несвоєчасне здійснення платежів за житлово-комунальні послуги має становити не більше 0,01 відсотка від суми боргу за кожен день. Враховуючи, що розмір облікової ставки НБУ протягом 2018 року та січня-серпня 2019 року коливався в межах 14,5 – 18,0 % річних, розмір пені за несвоєчасне здійснення платежу за вищезазначені житлово-комунальні послуги, встановлений договорами, укладеними *КП «Недригайлівводосервіс»* із споживачами, становив від 0,08 до 0,10 відсотка (у разі розрахунку пені виходячи із розміру обліковою ставки НБУ) та 0,75 відсотка від суми боргу за кожен день.

За інформацією *КП «Недригайлівводосервіс»* (листи від 04.09.2019 № 56 та від 16.09.2019 № 62), наданою на вимогу голови *Тервідділення* (лист від 14.08.2019 № 02-10/1441):

- *КП «Недригайлівводосервіс»* самостійно не встановлювало і не застосовувало самостійно встановлених (не виконавчим комітетом Недригайлівської селищної ради) тарифів на послуги з вивезення побутових відходів;
- *КП «Недригайлівводосервіс»* не нараховувало споживачам штрафи за самовільне відвезення РПВ та ТПВ на звалище с. Вехове;
- санітарні паспорти споживачами до *КП «Недригайлівводосервіс»* не надавались та останнім не погоджувались за винятком споживачів, які здійснюють рентгенологічні процедури, а їх відходи не відносяться до твердих побутових відходів;
- процедури погодження планових обсягів РПВ та ТПВ не відбувались;
- споживачі *КП «Недригайлівводосервіс»* не надають інформацію про кількість твердих побутових відходів, і при цьому, випадків припинення надання *КП «Недригайлівводосервіс»* послуг з вивезення побутових відходів споживачам, які не надають зазначену інформацію, не було;
- *КП «Недригайлівводосервіс»* не нараховувало пеню споживачам послуг з вивезення побутових відходів.

Разом з тим, дії *КП «Недригайлівводосервіс»* щодо укладання із споживачами договорів про надання послуг з вивезення побутових відходів, які мають додаткові вимоги (право на самостійне встановлення тарифів, необхідність виготовлення та погодження додаткового документу (санітарного паспорту), запровадження процедури погодження планових обсягів споживання послуг, застосування штрафних санкцій; застосування більшого, ніж передбачено законодавством розміру пені), можуть призвести до ущемлення споживачів даних послуг та понесення ними додаткових витрат у разі застосування зазначених вимог.

Дії *КП «Недригайлівводосервіс»*, які полягають в укладанні із споживачами договорів про надання послуг з вивезення побутових відходів, положення яких не відповідають типовому договору про надання послуг з вивезення побутових відходів (додаток 1 до Правил надання послуг з вивезення побутових відходів, затверджених постановою Кабінету Міністрів

України від 10.12.2008 № 1070), містять ознаки порушення, передбаченого пунктом 2 статті 50 та частиною першою та пунктом 1 частини другої статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем, шляхом:

- вчинення дій, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку;
- встановлення таких умов реалізації товару, які неможливо було б встановити за умов існування значної конкуренції на ринку.

Слід зазначити, що у зв'язку із внесенням змін до *Правил надання послуг*, з 01.05.2019 діючим є типовий договір про надання послуг з поводження з побутовими відходами (додаток до *Правил надання послуг*).

Виходячи із наведеного, та зважаючи на те, що дії КП «Недригайлівводосервіс» не призвели до суттєвого обмеження конкуренції, не завдали значних збитків суспільству, керуючись статтями 12, 12-1, 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтею 46 Закону України «Про захист економічної конкуренції» та пунктами 3, 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23.02.2001 № 32-р, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 30.03.2001 № 291/5482 (зі змінами), адміністративна колегія Сумського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України надає КП «Недригайлівводосервіс» такі обов'язкові для розгляду

РЕКОМЕНДАЦІЇ:

1. Укласти із споживачами договори про надання послуг з поводження з побутовими відходами відповідно до Типового договору про надання послуг з поводження з побутовими відходами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10.12.2008 № 1070.

Про результати розгляду цих рекомендацій повідомити Сумське обласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України у десятиденний строк з дня отримання.

Про результати виконання цих рекомендацій повідомити Сумське обласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України у п'ятиденний строк з дня їх виконання.

Разом із тим, доводимо до Вашого відома, що за умови виконання положень рекомендацій у разі, якщо порушення не призвело до суттєвого обмеження чи спотворення конкуренції, не завдало значних збитків окремим особам чи суспільству та вжито відповідних заходів для усунення наслідків порушення законодавства про захист економічної конкуренції, провадження у справ не розпочинається.

Голова колегії

Є.М. Касьян

Члени колегії

В.М. Коваленко

О.П. Нагорний